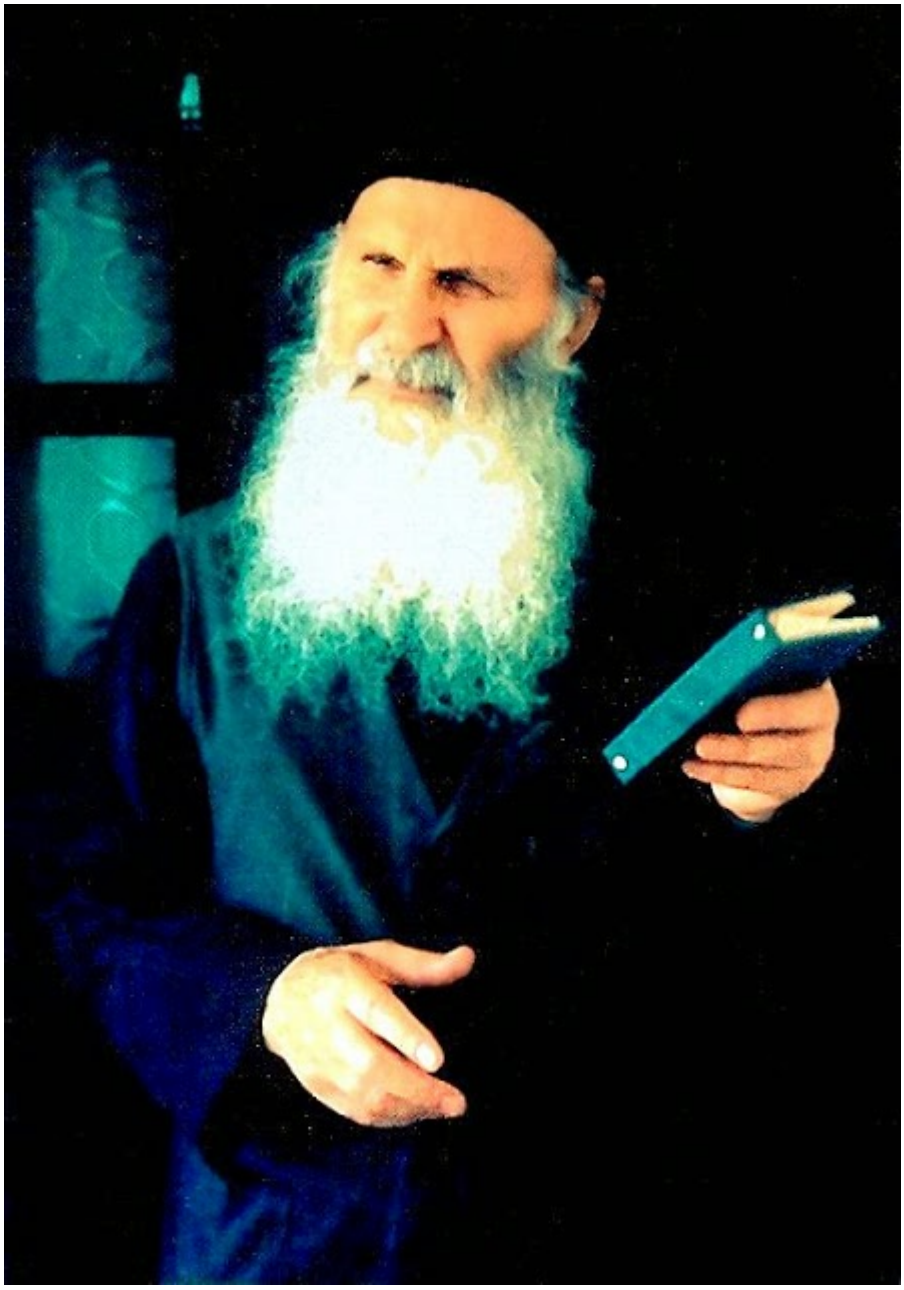
8 Απριλίου 2015

Εμείς και η Αγάπη μας

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

π. Ευσέβιος Βίττης

Αγάπη για τον Ιησού και διά του Ιησού

Αγάπη καθαρή για τον Ιησού και αγάπη προς τους ανθρώπους διά του Ιησού εγγυάται την απαλλαγή της από κάθε εγωιστικό στοιχείο, χωρίς την προσδοκία οποιασδήποτε ωφέλειας, υλικής ή πνευματικής εκ μέρους των άλλων, έστω και ενός «ευχαριστώ», έστω και με είσπραξη πικρίας αντί ευγνωμοσύνης ή ακόμη και προδοτικής συκοφαντίας γιατί αυτό σημαίνει μίμηση της αγάπης του Ιησού, που

αγάπησε πρώτος Αυτός την Εκκλησία χωρίς να υπολογίση καθόλου τον εαυτό Του θυσιαζόμενος προς χάριν της.

Μόνον η αγάπη κατά μίμησιν και χάριν του Χριστού μπορεί να είναι απαλλαγμένη από κάθε στοιχείο ωφελιμισμού εγωιστικού. Ο Ιησούς Χριστός αγάπησε και ως άνθρωπος πλήρως και τελείως τον ουράνιο Πατέρα Του και δέχθηκε την πλήρη υποταγή στο θέλημά Του «γενόμενος υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού». Και με τον τρόπον αυτόν αποτελεί το αιώνιο και ανυπέρβλητο παράδειγμα της τέλειας αγάπης, όχι μόνον ως Θεός Λόγος του Πατρός, αυτό είναι αυτονόητο, αλλά και ως άνθρωπος, έχοντας την τέλεια ανθρώπινη φύση. Επομένως, αν θέλουμε να είμαστε πραγματικοί ακόλουθοι του Κυρίου Ιησού, πρέπει να μαθητεύουμε πάντα παρά τους πόδας Του για να μαθαίνουμε όλο και περισσότερο και συνεπέστερα να αγαπούμε πάντοτε, όπως Αυτός, ό,τι κι αν μας κοστίση, αφού το έργο αυτό θέλησε να ασκήται αδιάλειπτα και πάντοτε και στη γη και στον ουρανό. Γιατί η «αγάπη ουδέποτε εκπίπτει» (Α’ Κορ. ιγ’ 8), αφού είναι αιώνια και ο ίδιος ο Θεός είναι αγάπη (Α’ Ιω. δ’ 8).

Αγάπη και αυτογνωσία

Ασφαλώς, ως αγωνιζόμενοι χριστιανοί, νιώθουμε μέσα μας τη λαχτάρα για αγάπη προς τους άλλους. Ασφαλώς μας συγκινεί η σκέψη να αγαπούμε τον ένα όπως όλους μαζί και όλους όπως τον ένα. Μεγάλος αυτός ο πόθος, αν υπάρχη μέσα μας και ίσως είναι το πιο μεγάλο επιδιωκτέο τέλος. Όμως δεν πρέπει να λησμονούμε την πραγματικότητά μας, ποιοι ακριβώς είμαστε, ποια είναι η φυσική μας κατάσταση, προτού επιχειρηθή η εν Χριστώ μεταμόρφωσή μας στο καμίνι της αγάπης για τον ίδιο και διά μέσου Του για τους αδελφούς μας συνανθρώπους.

Συχνά μιλώντας για αγάπη λησμονούμε το έδαφος, στο οποίο αυτή φυτρώνει. Γι’ αυτό συμβαίνει ετούτο το παράδοξο, ενώ ο πόθος μας για αγάπη μπορεί να είναι πολύ μεγάλος, όμως ο τόπος, όπου πρέπει να αναπτυχθή, η καρδιά μας δηλαδή, που την πλημμυρίζει αυτός ο πόθος, συμβαίνει να είναι εντελώς ακατάλληλος για ένα τέτοιο ουράνιο φυτό. Με τον τρόπο αυτόν, μπορεί να «ωδίνη όρος και να τίκτη μυν», να παρουσιάζεται δηλαδή μια πολύ μεγάλη δυσαναλογία ανάμεσα σε αυτό, που ποθούμε και σε αυτό, που θέλουμε να πραγματοποιήσουμε. Πρώτιστο έργο μας με άλλα λόγια είναι, προκειμένου να εξασκήσουμε έργο αληθινό αγάπης, να αναγνωρίσουμε και να συνειδητοποιήσουμε την πνευματική μας ποιότητα, ποιοι δηλαδή είμαστε στην πραγματικότητα. Η αληθινή γνώση του εαυτού μας και η ειλικρίνεια έναντί του θα μας πείση, ότι βασικά έχουμε μια σχεδόν ακατανίκητη τάση να αναζητούμε φανερά ή όχι, συνειδητά ή όχι, θεληματικά ή όχι, τον ίδιο τον εαυτό μας διά μέσου της αγάπης προς τους άλλους. Μπορεί να αναζητούμε τη δική μας συναισθηματική ευφορία και μια συγκινησιακή έκσταση, μια ευχαρίστηση

προσωπική μόνο μέσω της αγάπης, πράγμα, που άλλοι θα επεδίωκαν με άλλα μέσα. Και το ερώτημα είναι. κάνουμε τα έργα της αγάπης και γενικά αγαπούμε, για να ικανοποιούμε τον εαυτό μας με το ευάρεστο συναίσθημα, που αυτή δημιουργεί, και αυτό θέλουμε μόνο και όχι τη χαρά και την ευτυχία του άλλου; Και μπορεί έτσι να κάνουμε το έργο της αγάπης π.χ. μόνο για να ακούμε ευχαριστίες, για να μας αναγνωρίζουν ως ευεργέτες, για να κάνουν λόγο για μας, και να αποφεύγουμε δύσκολες περιπτώσεις αγάπης και κόπους και θυσίες, που δεν πρόκειται να αναγνωρισθούν. Γι' αυτό πρέπει να μάθουμε και να κάνουμε φρόνημά μας, πως το κύριο χαρακτηριστικό της αγάπης είναι η αυτολησμοσύνη και το «μη ζητείν τα εαυτής». Γι' αυτό άλλωστε συνιστά ο Κύριος το «μη γνώτω η αριστερά (μας) τί ποιεί η δεξιά» μας και την όσο γίνεται με περισσότερη επιμέλεια «εν τω κρυπτώ» διενέργειά της.

Αγάπη και εσωτερικά πάθη

Η αληθινή αγάπη απαιτεί για την εξάσκησή της κατά το θέλημα του Κυρίου εσωτερική καθαρότητα, με άλλα λόγια απαλλαγή από τα πάθη, που αποτελούν την «παλαιότητα» και την ακαθαρσία της ψυχής και μολύνουν κάθε ενέργειά μας, ακόμη και την πιο ευγενική κατ' άνθρωπον. Και αυτό σημαίνει διαρκή ανίχνευση του εσωτερικού μας και ανακάλυψη όλων των αρνητικών στοιχείων, που κρύβονται επιμελώς μέσα μας. Η αυτοεξέταση θα μας πληροφόρηση για την ύπαρξη των αρνητικών στοιχείων της παλαιότητός μας, όπως είναι η εγωιστικότητα και η αυτοφιλία ή φιλαυτία. Και γι' αυτό έχουμε ανάγκη του θείου φωτισμού, που μας αποκαλύπτει καθαρά το εσωτερικό μας. Έτσι δεν είναι δύσκολο να ανακαλύψουμε προς μεγάλη μας έκπληξη στοιχεία, που δεν τα φανταζόμασταν να υπάρχουν σε τέτοιο βαθμό. Αν προσέξουμε με τέτοια διάθεση και εκζήτηση του θείου φωτισμού, θα διαπιστώσουμε π.χ. πόσο εύκολα δεν θέλουμε να μας ενοχλούν οι άλλοι. Πόσο μας είναι δυσάρεστο να μας μιλούν οι άλλοι για τις δυσκολίες τους, τις ανάγκες τους, τις θλίψεις τους, τον πόνο τους, τα ποικίλα προβλήματά τους, μάλιστα, αν υποπτευόμαστε, ότι πιθανόν θα ζητήσουν και τη δική μας συμπαράσταση. Πολύ επιθυμούμε να μη μας χαλάσουν την ησυχία μας κατά τον χρόνο, που θέλουμε απολύτως να τον έχουμε δικό μας. Δεν μας ευχαριστεί να μας ενοχλούν οι άλλοι, μάλιστα αν δεν είναι ευχάριστοι τύποι. Συγκεντρωμένοι στα δικά μας προβλήματα, απορροφημένοι από τις δικές μας δυσκολίες, γινόμαστε σιγά σιγά αναίσθητοι έναντι των άλλων, αδιάφοροι, σκληροί και τελικά ανάπηροι πνευματικά ως προς τους άλλους. Με τον καιρό και με κυρίαρχη αυτήν την κατάσταση μέσα μας, δεν μας ενδιαφέρει τίποτε άλλο, παρά μονάχα ό,τι έχει σημασία μόνο για τον εαυτό μας, για ό,τι μας βολεύει και για ό,τι μας κολακεύει φανερά ή κρυφά.

Ακόμη εύκολα περιγελούμε ή ειρωνευόμαστε τους άλλους ή και χαιρεκακούμε στις πτώσεις και ατυχίες τους. Μπορεί να ανακαλύψουμε προκαταλήψεις εις βάρος των άλλων, να είμαστε εύκολοι σε αρνητικές γι’ αυτούς πληροφορίες, χωρίς καν να εξετάσουμε, αν ευσταθούν. Όχι σπάνια μπορούν να καμουφλαριστούν μέσα μας ως δήθεν αγάπη καθαρά ψυχολογικά ελατήρια, π.χ. ο θαυμασμός για κάποιους, η εξυπνάδα τους, η ιδιοφυΐα τους τυχόν σε κάποιες περιοχές της επιστήμης, της επιχειρηματικότητος, μάλιστα αν συμβαίνη να έχουν πολλοί την ίδια γνώμη. Και όμως όλα αυτά δεν μπορούν να έχουν καμμιά σχέση με την αγάπη, που είναι εντελώς άλλο πράγμα. Άλλοτε πάλι θεωρούμε πως ενεργούμε με πολλή πρωτοτυπία, όχι δηλαδή όπως ενεργούν οι άλλοι, αλλά με δικό μας ή και δανεικό από άλλους τρόπο, για να φαινώμαστε ως σπουδαίοι και εντελώς άλλου τύπου, όχι συνηθισμένοι άνθρωποι, ανώτεροι από τους άλλους, που μπροστά μας φαίνονται ασήμαντα ανθρωπάκια, ανάξια του ενδιαφέροντός μας και της δικής μας «μεγαλωσύνης». Και όχι σπάνια ενεργούμε από φόβο μη τυχόν μας επικρίνουν οι άλλοι -τί θα πη για μας ο κόσμος, ένας μπαμπούλας, που κατατρομοκρατεί πολλούς και σπουδαιοφανείς ακόμη ανθρώπους- και επομένως ενεργούμε έτσι, που να διατηρούν οι άλλοι τον θαυμασμό -κι ας είναι συνήθως επίπλαστος και συμβατικός- ή την εκτίμηση για την δήθεν φρονιμάδα μας, τη σοβαρότητά μας και τα όμοια. Όλα αυτά και ό,τι αντίστοιχο και ομόλογό τους μας κάνουν να φερώμαστε σκληρά και αλαζονικά έναντι των άλλων, μάλιστα δε σ’ αυτούς που ξεπέφτουν ή βρίσκονται σε κατώτερη θέση από μας.

Εφόσον υπάρχουν στην ψυχή μας τέτοια επιθέματα και την παραμορφώνουν, πώς είναι δυνατόν να είμαστε διαφανείς, διαυγείς και πεντακάθαροι στις εκδηλώσεις αγάπης, αν τυχόν προβαίνουμε και όσες φορές μπορεί να προβαίνουμε σε τέτοιες; Αν είναι γυαλιά μαυρισμένα από την κάπνα των παθών μας, πώς θα διαπεράσουν φωτεινές ακτίνες της καρδιάς για να φωτίσουν άλλες καρδιές και πώς θα μπορούσε να εκπεμφθή θερμότητα για να τις θερμάνη; Πώς μπορεί με άλλα λόγια να είναι αγνή, φωτεινή και θερμουργός η αγάπη μας, όταν έχουμε τόσο καταλερωμένο εσωτερικό;

Αυτές οι διαπιστώσεις επιβάλλουν να ασχολούμαστε αδιάκοπα με την εσωτερική κατάσταση της καρδιάς μας, αν θέλουμε να αποκτήσουμε πραγματική αγάπη, ώστε και να την εξασκούμε σωστά σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου μας. Και αυτό σημαίνει να ζητούμε την θεία βοήθεια και χάρη, που μόνον αυτή μπορεί να αποκαθάρη το εσωτερικό μας. Γι’ αυτό και η προσευχή μας πρέπει να είναι το θείο αίτημα του προφήτου: «καρδίαν καθαράν κτίσον εν εμοί, ο Θεός, και πνεύμα ευθές εγκαίνισον εν τοις εγκάτοις μου». Αυτό να μην το ξεχνούμε ποτέ!

Υπάρχουν αγάπες εγωιστικές, αγάπες τυφλές, αγάπες, που διαφθείρουν και

καταστρέφουν, γιατί στο βάθος τους κρύβουν το στοιχείο της φθοράς και της ανθρώπινης ανεπάρκειας, όσο κι αν προβάλλονται ως αγνές και καθαρές κρινόμενες με ανθρώπινα μέτρα. Δεν φτάνει δυστυχώς μόνο η καλή διάθεση και ο συναισθηματισμός μας να αγαπούμε. Στην απόλυτη εκτίμηση της ανθρώπινης αυτάρκειας πέφτουν πολλοί στηριζόμενοι στην αγνότητα των προθέσεών τους, όπως υποστηρίζουν. Παίρνουμε το παράδειγμα του ισχυρισμού δύο νέων, που έχουν ισχυρότατο το αίσθημα αμοιβαίας αγάπης. Αφού αγαπούμε, λένε, ο ένας τον άλλο, γιατί να ζητήσουμε άλλη βοήθεια; Αυτή η αγάπη μας καθαγιάζει τον δεσμό μας. Η προαίρεσή μας είναι τόσο καθαρή και τόσο αμοιβαία! Το ίδιο περίπου λένε και άλλοι αναφερόμενοι σε άλλους δεσμούς ή σχετικές δραστηριότητες. Όμως δεν συμφωνεί η πραγματικότητα με αυτούς τους ισχυρισμούς, τους οποίους σύντομα διαψεύδει. Όσο αγνές και αν είναι οι προθέσεις μας, όσο ανιδιοτελής και αν είναι η θέλησή μας για την επιτυχία κάποιου ωραίου και ευγενικού σκοπού, και δεν αμφιβάλλουμε γι’ αυτό, δεν είναι αρκετές αυτές οι διαβεβαιώσεις να προφυλάξουν από την εκλογή λανθασμένου δρόμου, από την υπερεκτίμηση των ανθρώπινων δυνατοτήτων, από τυχόν εκτροχιασμό και κατάληξη από αγάπη σε μη-αγάπη ή, σε αδιαφορία ή ακόμα και μίσος! Πού πήγε η προηγουμένως υποστηριζόμενη αυτάρκειά της; Αυτό δεν καταβοά η θλιβερή πραγματικότητα; Αναφέρω ενδεικτικά τον τρομακτικό αριθμό διαζυγίων και το δράμα των ζευγαριών, που για διάφορους λόγους δεν πραγματοποιούν το διαζύγιο, αλλά έχουν μεταβάλει την οικογένεια σε ξενοδοχείο παραμονής κάτω από κοινή στέγη, ενώ οι καρδιές απέχουν μίλια μακρυά μεταξύ τους. Κάποτε όμως αυτά τα ζεύγη ξεκίνησαν με ωραίες προοπτικές και ελπίδες, αλλά με μόνα τα δικά τους εφόδια, για να καταλήξουν πολύ σύντομα ή και με παρέλευση κάποιου χρόνου στο δράμα, που λέγεται καταστροφή μιας οικογένειας με όλες τις τραγικές συνέπειες που αυτή συνεπάγεται. Σκοντάβουν όλες αυτές οι περιπτώσεις στην ανθρώπινη ατέλεια και ανεπάρκεια. Αγάπη αληθινή και διαρκή και ανθεκτική στα χτυπήματα των περιστάσεων, μόνον ο Θεός, που είναι η πηγή της αγάπης, μπορεί και να την εμπνέη διαρκώς, να την τροφοδοτή και να ανανεώνη τη φρεσκάδα της και να την κάνη ικανή να νικάη τον χρόνο και την γήρανση του εξωτερικού άνθρωπου. Και ένα πολύ συνηθισμένο μέσο, που χρησιμοποιεί η αγάπη του ουρανίου Πατρός, είναι ο πόνος, ως το πιο αποτελεσματικό φάρμακο εξαγνισμού της καρδιάς, σε άλλους μεν για να αντιληφθούν την ανθρώπινη ανεπάρκεια και σε άλλους για να προαγάγουν την καθαρότητα και την αγνότητα της καρδιάς, που αγαπά.

Αγάπη και λειτουργικότητα της ψυχής

Ο άνθρωπος ως σύνολο ψυχικών δυνάμεων όπως τον έπλασε ο Θεός αρχικά, είχε μια μοναδική λειτουργικότητα. Η λειτουργικότητα του ανθρώπου σύμφωνα με το σοφό σχέδιο της αγαθότητος του Θεού, που τον δημιούργησε, αφορούσε στην

εθελούσια αγαπητική φορά του ανθρώπου προς τον Δημιουργό του, ώστε να φτάνη ανεφίκτως, να βυθίζεται αβυθίστως στη Θεότητα και να την προσεγγίζη απροσεγγίστως με όλο και πιο στενή, όλο και πιο βαθειά αγαπητική ένωση μαζί της. Μέσω δε αυτής της ενώσεως με τον Θεό να πετυχαίνη την ένωσή του και με όλα τα άλλα δημιουργήματα είτε λογικά, όπως είναι οι άνθρωποι, κυρίως προς αυτούς, αλλά και με όλα τα άλλα δημιουργήματα, όπως την παρουσιάζει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος.

Η χρήση όμως του αυτεξουσίου του ανθρώπου, η όχι σωστή, όπως θα έπρεπε να γινόταν «κατά φύσιν», ανέκοψε αυτήν τη φορά. Ο άνθρωπος ξέπεσε σε μια «παρά φύσιν» λειτουργικότητα. Και αυτό σήμαινε ανάμεσα στα άλλα, ότι οι δυνάμεις της ψυχής ως φορείς αγάπης, δεν χρησιμοποιούν τις ενέργειες των αισθήσεων ως όργανά τους, αλλά χρησιμοποιούνται οι ίδιες από τις αισθήσεις ως όργανά τους. Δηλαδή ανατράπηκαν οι όροι. Σαν να πούμε, ότι δεν τραβούν πια σ’ ένα κάρο, τα άλογα τον καροτσέρη, αλλά ο καροτσέρης τα άλογα! Έτσι, αντί να συγκεντρώνη η ψυχή διά των αισθήσεων μέσα της τα διηρημένα από τη φύση τους στοιχεία σε έναν καινούργιο κόσμο, κάνοντας έτσι μια σύνθεση, ένα έργο δημιουργικό κατά το πρότυπο του Δημιουργού της, αφού της έδωσε αυτήν την ικανότητα, υποδουλώνεται η ψυχή στις αισθήσεις της και αιχμαλωτίζεται από τα πράγματα διά μέσου των αισθήσεων. Με τον τρόπο αυτόν δεν είναι η ψυχή αυτή, που επιβάλλεται στα αισθητά και υλικά πράγματα, αλλά τα υλικά πράγματα επιβάλλονται κυριαρχικά σ’ αυτήν με συνέπεια να οδηγήται σε «παρά φύσιν» υποταγή της σ’ αυτά. Όταν όμως οι δυνάμεις της ψυχής ντυθούν τη μορφή των αισθητών πραγμάτων και μορφοποιηθούν σύμφωνα με αυτά, τελικά υποκύπτουν σ’ αυτά και έτσι η ψυχή, αντί να χρησιμοποιή κυριαρχικά και λειτουργικά ελεύθερα τα υλικά πράγματα, κυριαρχείται από αυτά. «Διά μέσης σαρκός, παρατηρεί ένας άγιος, προς την ύλην η ψυχή κινουμένη την χοϊκήν υποδύεται μορφήν», γίνεται δηλαδή και η ίδια χωματένια και συζεύγνυται το άλογο σχήμα, που έχουν τα αισθητά, χάνοντας έτσι τον πνευματικό της χαρακτήρα. Και για να γίνω πιο συγκεκριμένος, γι’ αυτό έχουμε ανθρώπους, που γίνονται σκλάβοι και όχι αφεντικά π.χ. του χρήματος, σκλάβοι του ποτού, σκλάβοι του τζόγου, κ.λπ. κ.λπ.

Καρπός αυτής της υποταγής, της παράλογης αυτής χρήσεως είναι τα τέρατα, που αλλιώς τα ονομάζουμε πάθη. Και είναι επόμενο στην περίπτωση αυτή να εκμηδενίζη η ψυχή τον εαυτό της «θυμούς και επιθυμίας και ηδονάς διά των ειρημένων απρεπείς εφευρίσκουσα». Μια ματιά στον σύγχρονο άνθρωπο και τις εκδηλώσεις της ζωής του μας πείθει για την αλήθεια της απόψεως αυτής. Η ηδονή, για την οποία κάνει λόγο αυτή η πατερική ρήση, είναι τρόπος αισθησιακής ενέργειας, που συνίσταται στην ώθησή της από την άλογη επιθυμία, από παρά φύσιν επιθυμία και όχι κατά φύσιν, που θέλει ο Δημιουργός. Οι αισθήσεις, με άλλα

λόγια, κινούνται από τη λειτουργικότητα, από μη λογική επιθυμία και σπρώχνει τον άνθρωπο παίρνοντας στην κατοχή του το υλικό αγαθό να το χρησιμοποιή με την σαρκική και καθαρώς υλική ευχαρίστηση. Π.χ. έχοντας το ποτό στην κατοχή του δεν το χρησιμοποιεί για να ικανοποίηση την ανάγκη να πιη κάτι, αλλά να πίνη για να πίνη και να καταντά τελικά ένας θλιβερός και παθολογικός πότης, με άλλα λόγια αλκοολικός. Το ίδιο ισχύει και για πολλά άλλα πράγματα, ακόμη και για την υλική τροφή, για την οποία τόσος λόγος γίνεται σχετικά με τις βλαβερές συνέπειές της, όταν τον λόγο έχει όχι η λογική και υγιεινή της χρήση, αλλά η λαιμαργία και η χωρίς μέτρο και γνώση χρήση της.

Για να το καταλάβουμε αυτό καλύτερα, ας ακούσουμε τί λέει σχετικά ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής: Η ψυχή, λέει, με όργανό της κάθε αίσθηση π.χ., όραση, ακοή, γεύση κ.λπ., σύμφωνα με τους νόμους, που έθεσε ο σοφός Δημιουργός των πάντων, έρχεται σε κατά φύση σχέση με διαφόρους τρόπους με τα αισθητά πράγματα, όταν τα χρησιμοποιή καλά και επειδή χρησιμοποιεί σωστά τις αισθήσεις. Και αυτό, με τη συνείδηση πως πίσω από τα υλικά πράγματα κρύβεται ο ίδιος ο Θεός, που τα δημιούργησε. Αν ενεργήση έτσι, δημιουργεί με την προαίρεσή της μέσα στη διάνοιά της ένα πνευματικόν κόσμο, μια σύνθεση και πλάθει μια σωστή αντίληψη για τον κόσμο, που την περιβάλλει, με αποτέλεσμα να καταλήγη στην δημιουργία μέσα της τη δυνατότητα της αρετής. Διά μέσου της αρετής ενώνεται με τον Θεό, τον Δημιουργό της. Και έτσι βρίσκεται η ψυχή σε θέση να μπορή να αντιλαμβάνεται το Θεό, που με κανέναν άλλο τρόπο δεν μπορεί να γίνη αντιληπτός.

Γιατί λέγονται αυτά, που ασφαλώς είναι λίγο δύσκολα και δεν μας επιτρέπει ο χρόνος να τα αναλύσουμε περισσότερο; Λέγονται, για να μας βοηθήσουν να ερευνούμε τον εαυτό μας, αν είναι ελεύθερος από πάθη, που αυτά με τη σειρά τους δεν μας επιτρέπουν να ασκήσουμε καθαρή αγάπη. Συνειδητοποιώντας όμως τα πάθη μας, μπορούμε να αγωνιστούμε για τη μεταμόρφωσή τους από αρνητικές σε θετικές καταστάσεις και δυνάμεις, ώστε ελεύθεροι από πάθη να μπορούμε να ενεργούμε «κατά φύσιν», δηλαδή όπως θέλει ό Θεός, και σε κάθε ενέργειά μας, αλλά προ πάντων στην εξάσκηση της αγάπης με τον πιο σωστό και θεάρεστο τρόπο. Με την αυτοεξέταση και τη σωστή αυτογνωσία δεν αποκλείεται να διαπιστώσουμε π.χ. ενστικτώδεις αντιπάθειες, απέχθειες, αποστροφές για κάποια πρόσωπα, αρνητικές διαθέσεις έναντί τους, ζήλειες, μίση, σκληρότητα κ.λπ. κ.λπ. Όλα αυτά, μπορούμε να τα ανακαλύπτουμε κάτω από το φως του Χριστού.

Πρέπει ανακαλύπτοντας αυτές τις αρνητικές καταστάσεις να απελπιστούμε και να απογοητευθούμε; Όχι βέβαια. Αν δεν κυριάρχησαν μέσα μας κάποια από αυτά, αν δεν έχουν γίνει πάθη, αλλά είναι απλώς καταστάσεις αρνητικές, πρέπει να

πολεμηθούν με τα μέσα, που μας δίνει η Εκκλησία μας, π.χ. τον λόγο του Θεού, την εξομολόγηση και την προσευχή. Έτσι καθαρίζοντας την ψυχή μας από αυτά τα ζιζάνια, θα μπορούμε να χρησιμοποιούμε σωστά και τα συναισθήματά μας και τις άλλες ψυχικές μας δυνάμεις στην υπηρεσία της κατά Χριστόν αγάπης και ευεργετικότητος.

Χρειάζεται λοιπόν να ανακαλύψουμε τον τρόπο λειτουργίας του εσωτερικού μας κόσμου, χωρίς φόβο και ταραχή, ανακαλύπτοντας τις ιδιοτυπίες της λόγω π.χ. κληρονομικότητος, επιδράσεων του περιβάλλοντός μας άμεσου ή ευρύτερου κ.λπ. Το πρόβλημα δεν είναι γιατί είμαστε τέτοιοι, που διαπιστώνουμε για τον εαυτό μας, αλλά πώς θα γίνουμε αυτό που πρέπει να γίνουμε σύμφωνα με την αλήθεια του Ευαγγελίου. Ο Θεός δεν θα μας κρίνη γιατί υπήρξαμε τέτοιοι, που ήρθαμε στον κόσμο, αλλά γιατί δεν προσπαθήσαμε να κάνουμε ό,τι χρειαζόταν να γίνουμε κατά το θέλημα του Θεού, αφού μας δόθηκαν οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες για κάτι τέτοιο.

Ας αφήσουμε λοιπόν τις τυχόν απογοητεύσεις μας και τις απαισιοδοξίες για τις τυχόν αδυναμίες μας. Ας αγαπήσουμε περισσότερο και συνεπέστερα τον Κύριο Ιησού μας. Ας τον επικαλούμαστε συνεχώς με την καρδιακή προσευχή και ας τρέφουμε έτσι την ιερή φλόγα της αγάπης στον Κύριο. Η ακατάπαυστη επίκληση του Ιησού κόμπο τον κόμπο, η χρήση του κομποσκοινιού μας, με στεναγμό στον στεναγμό από τα βάθη της καρδιάς μας, με χτύπο στον χτύπο της «καιομένης καρδίας» μας, θα είναι οι «σταγόνες, αι πέτρας κοιλαίνουσι» πέφτοντας μια μια, αθόρυβα, ασήμαντα, αδύναμα, φαινομενικά σπάζοντας οι ίδιες σε χίλια σταγονίδια καθώς θα πέφτουν στη σκληρή πέτρα. Τελικά όμως θα την υποτάξουν. Θα είναι τα δόντια του πριονιού, που λίγο λίγο τρώνε τον κορμό και του πιο ψηλού και δυνατού δέντρου. Και ό,τι δεν πέτυχαν ανεμοβρόχια, καταιγίδες και θύελλες, το κατορθώνουν τα ασήμαντα αυτά δοντάκια, που σιγά σιγά, αλλά συστηματικά, το ρίχνουν τελικά κάτω. Θα είναι η σιγανή βροχούλα, που πέφτοντας απαλά απαλά στην κατάξερη γη την κάνει γόνιμη και πολύκαρπη και ικανή «του εξαγαγείν άρτον εκ της γης και χλόην τη δουλεία των ανθρώπων». ικανή να χορτάσουν «τα ξύλα του πεδίου και αι κέδροι του Λιβάνου» οι πελώριες. ικανή να μεταμορφώση «γην έρημον και άβατον και άνυδρον» σε πραγματικό παράδεισο, δηλαδή την καρδιά μας.

Όταν ο Ιησούς εγκατασταθή μέσω της φλογερής μας αγάπης και του θείου έρωτος γι’ Αυτόν στην καρδιά μας, τότε από τη φλόγα αυτή θα πετιούνται ένα γύρο και οι θεϊκές σπίθες όλων των εκδηλώσεων αγάπης προς τους άλλους. Και τότε πια δεν θα τίθεται ζήτημα πώς να χρησιμοποιούμε σωστά και τη συναισθηματικότητά μας και όλες τις ψυχικές μας δυνάμεις. γιατί θα μπορούμε να αγαπούμε, το κατά τη

δύναμη βέβαια, με την ένταση και την καθαρότητα και τη γνησιότητα, που με αυτήν αγαπούσε ο Ιησούς. Ή, πιο σωστά, θα αγαπούμε με την καρδιά του Ιησού. Και αυτό, γιατί, όταν έτσι αγαπούμε, όταν «ζώντες ουκέτι εαυτοίς», αλλά «τω υπέρ ημών αποθανόντι και εγερθέντι» (Β’ Κορ. ε’ 15). όταν «ο νυν ζώμεν εν σαρκί, εν πίστει ζώμεν τη του Υιού του Θεού, του αγαπήσαντος ημάς και παραδόντος εαυτόν υπέρ ημών» (Γαλ. β’ 20) και αναστάντος ενδόξως, τότε «ουκέτι εαυτοίς» (θα) ζώμεν, αλλά (θα) ζη εν ημίν ο Κύριος Ιησούς (Γαλ. β’ 20). Και αυτό θα αποτελή θρίαμβο της αγάπης και αγλαό καρπό της παρουσίας Του μέσα μας.

Αγάπη και συναίσθημα

Η αγάπη, είπαμε, πρέπει να είναι αγάπη πρώτιστα στον Ιησούν και διά Ιησού η έκφρασή της στους αδελφούς μας. Θα πρέπει να αγνοηθή ο ρόλος του συναισθήματος; Θα ήταν λάθος η παραγνώρισή του. Ο άνθρωπος δεν είναι άγγελος, για να αγαπάη σαν άγγελος. Και ως άνθρωπος έχει την ιδιοτυπία του στην έκφραση της αγάπης του. Μιλώντας για αγάπη δεν μπορούμε να αποφύγουμε να μιλήσουμε για τρυφερότητα καρδιάς, για ευαισθησία κ.λπ. Η αγάπη λειτουργεί μέσα μας όχι ως κάτι ξένο προς τον μηχανισμό του ψυχικού μας κόσμου. Όμως η χριστιανική αγάπη δεν είναι μόνο συναισθηματισμός. Είναι χάρισμα του Θεού, στο οποίο καλείται να συμμετάσχη και ο συναισθηματισμός μας εξαγιαζόμενος.

Ο Κύριός μας δεν καταργεί το συναίσθημα, αλλά το εξαγιάζει. Προσέχοντας στο παράδειγμά Του βλέπουμε πόση ανθρωπιά δείχνει, πόσο γλυκός είναι. Τον συγκινούν τα παιδιά, τα οποία παίρνει στην αγκαλιά Του και τα παρουσιάζει ως εικόνες για μια ώριμη και συνετή αθωότητα και παιδικότητα. Στενάζει μπροστά στον ανθρώπινο πόνο, τον οποίο απαλείφει από πολλές καρδιές. Κλαίει μπροστά στο θέαμα του θανάτου, που θέτει τέρμα στην ομορφιά της ζωής. Και μιλάει λίγο πριν από το θείο πάθος Του, με μια απέραντη τρυφερότητα στους μαθητάς Του, που δεν διστάζει να τους ονομάση «τεκνία» Του. Θυμηθήτε την ωραία και τόσο παραστατική εικόνα, που χρησιμοποιεί απευθυνόμενος με θλίψη στην Ιερουσαλήμ για την άρνησή της να δεχθή την αγάπη Του: «Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ!... ποσάκις ηθέλησα επισυνάξαι τα τέκνα σου ον τρόπον όρνις την εαυτής νοσιάν υπό τας πτέρυγας, και ουκ ηθελήσατε!». Πόση θλιμμένη τρυφερότητα δεν κρύβει αυτό το παράπονο!

Και οι Άγιοι της Εκκλησίας μας, που ακολούθησαν τα ίχνη του Κυρίου, δεν παραγνώρισαν τον μεγάλο θησαυρό της ευαισθησίας και της συναισθηματικότητος, προκειμένου να εκφράσουν την πεντακάθαρη αγάπη τους στα παιδιά του Θεού, τα πνευματικά τους αδέρφια. Πρώτος και καλύτερος ο μεγάλος απόστολος Παύλος. Πόση ήταν η αγάπη του για τον Κύριο, το γνωρίζουμε καλά. Και δεν μας είναι άγνωστη η υπερβολή της αγάπης του για τους πιστούς,

τους οποίους «εγέννησεν εν τω Ευαγγελίω». Έτσι σε μια στιγμή ξεσπάσματος της καρδιάς του αφήνει να ακουστή ετούτη η κραυγή: «Τεκνία μου, ους πάλιν ωδίνω, άχρις ου μορφωθή Χριστός εν υμίν! Ήθελον δε παρείναι προς υμάς άρτι και αλλάξαι την φωνήν μου!» (Γαλ. δ’ 19-20). Και σε άλλη περίπτωση: «Τις ασθενεί, και ουκ ασθενώ; Τις σκανδαλίζεται, και ουκ εγώ πυρούμαι;» (Β’ Κορ. ια’ 29), έκραζε με πόνο πολύ. Πώς να μη συγκινήσουν τις καρδιές τέτοιες εκδηλώσεις αγάπης θεϊκής σε μεγαλείο και ντυμένης τόση ανθρωπιά και κατανόηση;

Ας ακούσουμε και δύο άλλες φωνές, από τις πάμπολλες, μέσα από την ασκητική παράδοση της Εκκλησίας μας.

Είναι κλασσικό και ανυπέρβλητο το χωρίο του Ισαάκ του Σύρου, όπου μιλάει για «καύσιν καρδίας». Να, τί λέει, για να το υπενθυμίσω στην αγάπη σας:

«Καρδία ελεήμων εστί καύσις υπέρ πάσης της κτίσεως, υπέρ ανθρώπων και των ορνέων και των ζώων και των δαιμόνων και υπέρ παντός κτίσματος. Και εκ της μνήμης αυτών και της θεωρίας ρέουσιν οι οφθαλμοί αυτού δάκρυα. Και εκ της πολλής και σφοδράς ελεημοσύνης και συνεχούσης την καρδίαν και εκ της πολλής καρτερίας σμικρύνεται η καρδία αυτού (=του θεωρούντος και δακρύοντος) και ου δύναται βαστάσαι ή ακούσαι ή ιδείν βλάβην τινά ή λύπην μικράν εν τη κτίσει γινομένην. Διά τούτο υπέρ των αλόγων και υπέρ των εχθρών της αληθείας και υπέρ των βλαπτόντων αυτών εν πάση ώρα ευχήν μετά δακρύων προσφέρει του φυλαχθήναι αυτούς και ιλασθήναι αυτούς. Ομοίως και υπέρ φύσεως των ερπετών εκ της πολλής ελεημοσύνης της κινουμένης εν τη καρδία αυτού αμέτρως κατά την ομοιότητα του Θεού» (Ισαάκ του Σύρου, Τα ευρεθέντα ασκητικά, Λόγος πα’. Έκδ. Σπανού, Αθήναι, σελ. 306).

Και με απλά λόγια: Καρδιά ελεήμων, δηλαδή καρδιά γεμάτη τρυφερή αγάπη είναι τελικά θέρμη καρδιάς, που καίγεται κυριολεκτικά για όλα τα δημιουργήματα, για τους ανθρώπους, για τα πουλιά, για τα ζώα και για τους δαίμονες και γενικά για κάθε κτίσμα. Και στην ανάμνησή τους και στη θέα τους τα μάτια του ανθρώπου, που έχει ελεήμονα καρδιά, πλημμυρίζουν από δάκρυα. Από την πολλή και έντονη αγαπητική διάθεση, που συνέχει την καρδιά του, και από την πολλή καρτερικότητά της γίνεται πολύ ευαίσθητη και δεν μπορεί να ανεχθή ή να ακούση ή να ιδή να συμβαίνη κάποια βλάβη ή κάποια μικρή λύπη στη Δημιουργία. Γι' αυτό και κάθε ώρα και στιγμή προσεύχεται με δάκρυα και για τα χωρίς λογικό δημιουργήματα και για τους εχθρούς της αλήθειας και γι' αυτούς, που του προξενούν ζημιές και βλάβες παρακαλώντας τον Θεό να φυλαχτούν και να συγχωρεθούν. Το ίδιο προσεύχεται ακόμη και για τα ερπετά (που γι' αυτά νιώθει κανένας ενστικτώδη αποστροφή). Και το κάνει αυτό εξαιτίας της άμετρης ευαισθησίας, που έχει στην καρδιά του, όπως ο Θεός.

Ένα άλλο δείγμα ιερής τρυφερότητος αναφέρεται στον διακριτικώτατο και σοφώτατο Αββά Ποιμένα, έναν από τους πιο μεγάλους Αββάδες.

«Παρέβαλόν τινες των γερόντων προς τον Αββάν Ποιμένα και είπον αυτώ. θέλεις, αν ίδωμεν τους αδελφούς νυστάζοντας εις την σύναξιν, ίνα νύξωμεν αυτούς ίνα γρηγορώσιν εις την αγρυπνίαν; Ο δε λέγει αυτοίς. εγώ τέως αν ίδω τον αδελφόν νυστάζοντα, τιθώ την κεφαλήν αυτού επί τα γόνατά μου και αναπαύω αυτόν» (Γεροντικόν, εκδ. «Αστέρος», Αθήναι 1970, σελ. 99, Αββάς Ποιμήν).

Πήγαν, λέει η διήγηση, κάποιοι γέροντες στον Αββά Ποιμένα και του είπαν. επιτρέπεις, αν ιδούμε τους αδελφούς να νυστάζουν την ώρα της ιερής συνάξεως, να τους σκουντήσουμε λιγάκι για να μην κοιμούνται κατά τη διάρκεια της αγρυπνίας; Ο Αββάς τους αποκρίθηκε. εγώ, αν ιδώ τον αδελφό μου να νυστάζη, του βάζω το κεφάλι στα γόνατά μου και τον ξεκουράζω.

Αλήθεια, τί υπερβολή τρυφερότητος και κατανοήσεως του κόπου ή της αδυναμίας του άλλου!

Η υπερφυσική και ουράνια αγάπη δεν θα μπορούσε να εκφρασθή καλύτερα, εξαγνισμένη και αγιασμένη εν Χριστώ, από τον τρόπο, με τον οποίο εκφράζονται και οι ανωτέρω Πατέρες, αλλά και πάρα πολλοί άλλοι. Γι' αυτό δεν σταυρώθηκε ο Κύριος και δεν ανέστη, για να μεταμορφώση τη φύση μας και να την κάνη από θηριώδη και αγριωπή, λεπτή, τρυφερή, πονετική, γεμάτη κατανοούσα αγάπη; Η μεταμορφώνουσα την «πεπτωκυίαν» φύση μας χάρις χύνεται πλούσια στην ανθρώπινη καρδιά, την ανασταίνει από την σκληρότητα και διαφθορά της, ώστε

να μπορή άνετα διά μέσου της να εκφράζωνται τα πλούσια χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, ένα από τα οποία, το κυριώτερο δε, είναι η αγάπη (Γαλ. ε’ 22).

Επομένως, προκειμένου να εκφράσουμε την αγάπη μας προς τα έξω, δεν πρέπει να αλλοιώσουμε αφύσικα την καρδιά μας και να στραγγαλίσουμε την ευαισθησία της, αλλά κυρίως να αφήσουμε τη χάρη του Κυρίου να κατευθύνεται σωστά και να κυριαρχή μεταμορφωμένη στον ίδιο τον εαυτό της, με πλήρη αυτολησμοσύνη της, χάριν του αγαπωμένου, «μη ζητούσα τα εαυτής». Δεν είναι το ίδιο να καταπνίγουμε την καρδιά μας και να τη διαστρέφουμε και να την μικραίνουμε και το ίδιο να τη θέτουμε στην υπηρεσία της πνευματικής αγάπης, να την ευαισθητοποιούμε πιο πολύ, να την κάνουμε πλατειά και ευρύχωρη, ξένη προς κάθε μικρότητα και κάθε φίλαυτη και εγωιστική επιδίωξη, που σ’ αυτήν θα μας ωθούσε ευχαρίστως «ο παλαιός ημών άνθρωπος» (Ρωμ. ς’ 6).

Δεν αγνοούμε τους κινδύνους, που ελλοχεύουν στο σημείο αυτό. Υπάρχει πάντοτε ο φόβος να προχωρήσουμε στην αντίθετη κατεύθυνση και να υποχωρήσουμε στις κατώτερες κλίσεις μας, αν δεν προσέξουμε. Συνεπώς δεν είναι εύκολος ο δρόμος της αγάπης, υποδεικνύοντας να θέτουμε όλον τον συναισθηματικό μας πλούτο, που μας έδωσε ο Κύριος, και θέτοντάς τον στην υπηρεσία της αγάπης. Χρειάζεται γι’ αυτό ολοκληρωτική αυταπάρνηση. Μη λησμονούμε πως η αυταπάρνηση, που είναι ένα είδος ζωντανού θανάτου, μια εκούσια χάριν του Ιησού σταύρωση, δεν αποβλέπει παρά στην ανάσταση, που αρχίζει από τώρα και θα τελειωθή κατά την τελική και οριστική ανάστασή μας. Δύσκολη και ίσως κουραστική η οδός της αγάπης, αλλά πλούσιοι οι καρποί της και εν τω νυν και εν τω μέλλοντι αιώνι, όπου θα τελειώσουν οι αγώνες και θα μας χαρισθή μια υπέρ έννοιαν και υπέρ κατανόηση άλλη βιοτή, με άλλο, πνευματικώτατο και μακάριο περιεχόμενο.

Πηγές: *«ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΓΑΠΗ ΜΑΣ» Ιερομ. Ευσεβίου Βίττη ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ», Το κανδυλάκι– agiosdimitrioskouvaras.blogspot.gr*